

14 жовтня членів комісії прийняв міністр культури Російської Федерації *А.О.Фурсенко*, який підкреслив, що діяльність самої комісії, а також створеної на її основі Асоціації керівників історичних установ СНД має великий суспільний резонанс і є зразковою в російсько-українському гуманітарному діапазоні. Міністр пообіцяв сприяння свого відомства у розгортанні роботи літніх шкіл молодих істориків і подарував бібліотеці Інституту історії України НАНУ тритомник документальних матеріалів президії ЦК КПРС за 1954–1964 рр., виданий в Москві у 2004–2008 рр.

Комісія схвалила діяльність спільної робочої групи вчених з дослідження і видання документів та наукових матеріалів у рамках проекту «1941 рік. Країна у вогні». Було вирішено продовжити спільну діяльність із дослідження маловивчених і спірних питань історії Росії та України. Наголос має бути зроблено на опрацюванні рекомендацій для авторів шкільних і вузівських підручників та посібників, на пошуку і публікації джерел. Зокрема, одним із перспективних напрямів було визнано тему «Революція 1917 р.».

По завершенню роботи учасники пленарного засідання схвалили підсумкове комюніке Спільної українсько-російської комісії істориків.

Л.О.Зашкільняк (Львів)

II МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ІСТОРІЯ – МЕНТАЛЬНІСТЬ – ІДЕНТИЧНІСТЬ»

Організована спільними зусиллями вчених Познанського університету ім. А.Міцкевича, Жешувського університету ім. Королеви Ядвіги й Львівського національного університету ім. І.Франка II Міжнародна конференція «Історія – ментальність – ідентичність» відбулася 23–24 вересня 2008 р. у містечку Обжицьк, поблизу Познані (Польща).

Форум мав свою передісторію. Ще 2002 р. на підставі угоди між Львівським і Жешувським університетами було створено науковий колектив українських, польських та німецьких істориків, який упродовж 2002–2007 рр. опрацьовував спільну тему «Багатокультурне історичне середовище Львова в XIX і XX століттях» (співкерівниками теми були професори *Є.Матерницький* і *Л.Зашкільняк*). Робота колективу проходила на індивідуальному рівні та підсумовувалася на щорічних звітних конференціях, за матеріалами котрих виходили чергові томи праць під однойменною назвою¹. У діяльності його брали участь історики з багатьох університетських й академічних осередків України і Польщі. У підсумку вийшло друком п'ять томів розлогіх публікацій та заключний – колективна монографія про визначних істориків Львова². Після завершення виконання цієї теми було вирішено продовжити співробітництво українських і польських істориків та розпочати нову спільну працю із залученням представників інших соціально-гуманітарних наук. У 2007 р. в Жешові утворився дослідницький колектив для роботи над темою «Історія – ментальність – ідентичність. Роль історії та істориків в житті польського та українського народів в XIX і XX століттях». Було створено керівний комітет, очолюваний співголовами – *Є.Матерницьким* і *Л.Зашкільняком*, до якого ввійшли професори *В.Бонусяк* (Жешув), *В.Вжосек* (Познань), *Р.Стобецький* (Лодзь), *А.Семпник* (Люблін), доц. *В.Тельвак* (Дрогобич), доктори *Й.Пісулінська* (Жешув) та *П.Серженга* (Жешув).

Перша науково-звітна Міжнародна конференція нового дослідницького колективу відбулася 27–28 вересня 2007 р. в Жешові. У ній взяли участь близько 60 науковців, у тому числі 18 – з України. Запропоновані учасниками доповіді й повідомлення виявилися змістовними і різноманітними за жанром, а дискусія, що відбулася, висвітлила важливі проблеми взаємодії та співвідношення історичного знання із суспільною свідомістю. Більшість доповідей вийшла друком у першому томі нової серії під однойменною назвою³.

Друга Міжнародна конференція з нової теми пройшла в колишньому палаці й маєтку графів Рачинських, де організаторами форуму було створено чудові умови для плідної праці та змістовного відпочинку учасників у старовинному парку на березі р. Варти. Підзаголовною темою цієї зустрічі вчених було обрано методологічні проблеми дослідження ментальності й ідентичності. В її роботі взяли участь 35 учених, у тому числі 14 – з України. Географія учасників була широкою: прибули дослідники із Варшави, Лодзі, Торуні, Жешова, Катовіц, Щецина та інших академічних центрів Польщі. Українська частина учасників представляла наукові осередки Львова, Києва, Дрогобича, Дніпропетровська, Полтави, Черкаса, Миколаєва, Херсона, Донецька, Рівного, Острога (частина дослідників з України через різні причини не змогла прибути до Обжицька).

Після привітання учасників, котре виголосив директор Інституту історії Познанського університету проф. *Р.Витковський*, на пленарному засіданні виступили проф. *Л.Зашкільняк* (Львів) із доповіддю «Українська історіографія початку XX ст. і міфологізація національної свідомості українців» *Є.Матерницький* (Жешув) – «Інституціоналізація і професіоналізація польської історіографії в XIX ст.», *В.Вжосек* (Познань) – «Про корисність дослідження ментальності», *В.Масненко* (Черкаси) – «Від «неісторичного» народу до «історичної» нації: спроба окреслення ідентифікаційного потенціалу української національної історіографії», *С.Троян* (Рівне) – «Зміна парадигм в сучасній українській історіографії: пострадянський дискурс», доц. *В.Тельвак* (Дрогобич) – «Методо-

логічні проблеми сучасного грушевськознавства» й *С.Сінкевич* (Миколаїв) – «Козацький і ягеллонський міфи в українській та польській історіографічній традиції».

Дискусія розпочалася навколо проблем щодо сучасних підходів до вивчення історіографічної спадщини, які дозволяють реконструювати хід думки й спонуки до тої чи іншої інтерпретації минулого. Було констатовано, що новітні сучасні методології дають змогу повніше представити мотиви і характер наукової творчості істориків ХХ ст., водночас виявляючи подібні риси розвитку польської та української історіографій, котрі спиралися на провідні ідеї європейського історіописання і зазнавали потужного впливу соціального середовища.

Далі дослідники розійшлися по секціях, де було розглянуто низку конкретних проблем історіографічного плану. На секції А доктор *Й.Кольбушевська* (Лодзь) презентувала теоретичні й суспільно-політичні основи творчості відомого польського історика Т.Корзона, доктор *А.Валенга* (Торунь) окреслила історичну культуру поляків ХІХ – початку ХХ ст. на підставі аналізу тогочасних підручників з історії, доктор *Д.Мальчевська-Павелець* (Катовіце) представила цікавий матеріал про спроби переорієнтації історичної пам'яті поляків під час комуністичного режиму. Доц. *В.Яремчук* (Острогож) зупинився на ідеологічній і фаховій ідентичності істориків у радянській Україні, вдаввшись до їх типологізації за цими критеріями. Доктор *М.Іванська* (Лодзь) подала соціологічний аналіз ідентифікації інтелігенції Лодзі в ХІХ ст. З інтересом було заслухано доповідь доц. *І.Кривошеї* (Умань) про стереотипні уявлення щодо роду Потоцьких в Україні у ХVІІІ–ХХ ст. Проф. *Ю.Волошин* (Полтава) повідомив про результати своїх досліджень над ідентичністю населення Лівобережної України в другій половині ХVІІІ ст. на основі Рум'янцевського опису. Доц. *С.Рудько* (Острогож) зупинився на проблемі подвійної лояльності, котра мала місце серед української інтелігенції в період 1917–1920 рр.

На секції Б було виголошено подібні за тематикою доповіді з більшою увагою до проблеми ідентичності у різні історичні періоди. Доктор *А.Кавалець* (Жешув) наголосила на націотвірчій ролі діяльності Закладу ім. Осолінських у Львові в ХІХ ст., а доктор *Г.Струква* (Щецин) – на ментальності галицької української шляхти в той самий період. Доц. *Т.Литвинова* (Дніпропетровськ) презентувала свій доробок у вивченні ідентичностей українських еліт у ХVІІІ та ХІХ ст., а проф. *О.Журба* (Дніпропетровськ) – політичних ідеалів малоросійської шляхти того ж часу. Доктор *П.Серженга* (Жешув) висвітлив місце Литви у польській історичній думці ХІХ ст. Проф. *А.Киридон* (Київ) представила роль ментальних імперативів в умовах комуністичного режиму. Інтерес викликав виступ доктора *Г.Маркевича* (Лодзь) про співвідношення етнічної й державної ідентичностей на пограниччях Польщі. Доц. *Т.Пронь* (Миколаїв) прослідкувала процес зміни ментальності українських переселенців із Польщі до України у 1944–1946 рр. В обох секціях пройшло змістовне обговорення презентованих доповідей.

На останньому, пленарному засіданні конференції було заслухано переважно теоретичні доповіді представників різних галузей гуманітарного знання. Проф. *Р.Стобецький* (Лодзь) на прикладі двох художніх творів (Б. Шлінка і П. Естергазі) продемонстрував етичні дилеми конфронтації минулого та сучасного. Доктор *М.Бугаєвський* (Познань) окреслив суперечності між історичною пам'яттю і знанням, а доктор *К.Полясик-Вжосек* (Познань) зупинилася на співвідношенні «оральності» й ментальності. На проблемі історичної пам'яті акцентував увагу проф. *Т.Павелець* (Катовіце), показавши, як політика у галузі історії деформує свідомість громадян. Доктор *В.Вернер* (Познань) розкрив співвідношення між історичною свідомістю особи та історичністю культури. Доктор *В.Юльковська* (Познань) переконливо розповіла про те, як формувався й утверджувався міф про королеву Ядвігу в польській історіографії нового і новітнього часу. Доктор *М.Солярска* (Познань) торкнулася методологічних аспектів сучасних феміністичних досліджень, а доц. *В.Волошенко* (Донецьк) – формування міфу «комітетів незаможних селян» в історіографії радянської України.

Під час обміну думками з приводу зазначених проблем було підкреслено слабку їх розробленість у сучасній польській та українській науковій літературі, потребу їх міждисциплінарного опрацювання за участю істориків, соціологів, етнологів, літературознавців тощо. Наголошувалося на вдалому обранні тематики досліджень міжнародного творчого колективу, котра спонукає до серйозного ознайомлення з надбаннями світової наукової думки. Було вирішено наступну (третю) Міжнародну конференцію провести на початку жовтня 2009 р. у Лодзі на базі місцевого університету й присвятити її темі «Міфи і стереотипи в історії України і Польщі в ХІХ і ХХ ст.». Всі учасники форуму з України повезли із собою приємні враження про організацію конференції та спілкування з польськими колегами.

¹ Див.: *Зашкільняк Л.О., Криль М.М.* Третя міжнародна наукова конференція «Багатокультурне історичне середовище Львова у ХІХ–ХХ ст.» // *Укр. іст. журн.* – 2005. – №2. – С.224–226; *Зашкільняк Л.О., Руда О.В.* IV Міжнародна наукова конференція «Багатокультурне історіографічне середовище Львова в ХІХ – першій половині ХХ ст.» // *Укр. іст. журн.* – 2006. – №1. – С.231–233.

² *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. – Rzeszów; Lwów, 2003–2007. – Т.I–V; Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku. – Rzeszów, 2007. – 616 s.*

³ *Historia – mentalność – tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku. – Rzeszów, 2008. – 704 s.*